

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Geoinformacja w katalogach przedmiotowych

Author: Małgorzata Gajos

Citation style: Gajos Małgorzata. (2006). Geoinformacja w katalogach przedmiotowych. W: B. Szczepańska (red.), "Opracowanie przedmiotowe dokumentów z zakresu nauk ścisłych: matematyczno-przyrodniczych i technicznych. Język haseł przedmiotowych KABA: teoria, praktyka, przyszłość. Kazimierz Dolny, 20-22 września 2006 - materiały konferencyjne" (S. 1-13). Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Komisja Wydawnictw Elektronicznych

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Małgorzata Gajos

Uniwersytet Śląski

gajos@us.edu.pl

Geoinformacja w katalogach przedmiotowych *Geoinformation in subject catalogues*

Słowa kluczowe

Geomatyka, geoinformatyka, geoinformacja, systemy informacji geograficznej, GIS, język haseł przedmiotowych KABA, katalog NUKAT

Keywords

Geomatics, geoinformatics, geoinformation, geographic information systems, GIS, subject language, catalog NUKAT

Abstrakt

Każda dziedzina życia, nauki, techniki, edukacji wypełnia się obecnie w dużym tempie nowymi informacjami. Dzieje się tak m.in. dzięki szeroko rozumianej technologii informacyjnej. Rozwój informatyki objawia się też powstawaniem wielu nowych dziedzin. Jednym z przykładów jest geomatyka - dziedzina wiedzy i technologii zajmująca się problemami pozyskiwania, zbierania, utrzymywania, analizy, interpretacji, przesyłania i wykorzystywania informacji przestrzennej, czyli odniesionej do Ziemi. Geomatyka jest zatem dyscypliną z zakresu nauk ścisłych matematyczno-przyrodniczych i technicznych. Z geomatyką wiążą się m.in. takie terminy, jak geoinformatyka, geoinformacja, GIS. Terminy te coraz częściej pojawiają się w drukowanych i elektronicznych dokumentach i są nazwami przedmiotów tych dokumentów. W artykule przeprowadzono analizę występowania tych nazw w katalogach przedmiotowych bibliotek.

Abstract

Every discipline of life, science, technique and education nowadays quickly fills with new information. This is partly caused by broad proliferation of information technology. IT development also results in development of many new fields of science. Geomatics - knowledge and technology field concerning problems of acquiring, assembling, storing, analysis, interpretation, sending and usage of spatial information, that is information referred to the Earth — could be one of the examples. Geomatics is therefore one of the exact sciences, like mathematics, natural science and technique. Terms like geoinformatics, geoinformation and GIS are also connected with geomatics. These terms repeatedly appear in printed and electronic documents and they are subjects of these documents. The aim of this article is to analyse the their occurrence in subject catalogues.

1. Wprowadzenie

Komputery i technologia informacyjna są obecnie wykorzystywane w większości dziedzin, a Internet stał się szczególnym źródłem wiedzy. Przykładem są komputerowe katalogi biblioteczne udostępniane on-line. Pojawienie się szeregu baz danych typu bibliograficznego i stopniowe poszerzanie się ich zasięgu zredukowało praktykowane przez lata czynności, które były związane z przeglądaniem wielu roczników drukowanych źródeł. Nowe i szybsze metody wyszukiwania ułatwiają pracę czytelnikowi^[1].

Rozwój informatyki objawia się też powstawaniem wielu nowych dyscyplin. Jednym z przykładów jest geomatyka, dyscyplina z zakresu nauk ścisłych matematyczno-przyrodniczych i technicznych, zajmująca się problemami gromadzenia i wykorzystywania informacji przestrzennej, czyli odniesionej do Ziemi. W artykule *Geomatyka (geoinformatyka)* - czy nowa dyscyplina Janusz Michalak pisze, iż *wiele faktów wskazuje, że mamy do czynienia z nową dyscypliną, która uformowała się w obszarze problemów interdyscyplinarnych*^[9] na styku informatyki i szeroko rozumianych nauk o Ziemi. Dyscyplina ta ma własny zakres zagadnień do rozwiązania, a także własne metody badań i zastosowań swoich osiągnięć. Z geomatyką wiążą się m.in. takie terminy, jak geoinformatyka, geoinformacja, informacja geograficzna, informacja przestrzenna, GIS, systemy informacji geograficznej, SIP, systemy informacji przestrzennej, a także termin bardziej ogólny geografia - informacja. Terminy te coraz częściej pojawiają się w drukowanych i elektronicznych dokumentach i są nazwami przedmiotów tych dokumentów. W artykule przeprowadzono analizę występowania tych nazw w katalogach przedmiotowych bibliotek. Badania przeprowadzono na przykładzie dostępnych on-line komputerowych katalogów bibliotecznych bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych, zgodnie z Ustawą z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (DzU 1996, nr 152, poz. 722), rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad ich przekazywania (DzU 1997, nr 29, poz. 161) oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 maja 1999 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad ich przekazywania (DzU 1999, nr 50, poz. 513). Z geomatyką wiążą się ponadto m.in. takie terminy, jak informacja geoprzestrzenna, system geoinformacyjny, system informacji o terenie. Terminy te nie zostały objęte analizą występowania w katalogach przedmiotowych bibliotek, ale w rozdziale dotyczącym analizy terminów z zakresu geomatyki przedstawiono ich relacje z analizowanymi terminami.

W rozpatrywanych bibliotekach istnieją różne systemy biblioteczne (Aleph, Horizon, Prolib, Virtua) oraz języki informacyjno-wyszukiwawcze. Większość tych bibliotek uczestniczy w tworzeniu Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego (NUKAT) i jest uprawniona do tworzenia słownictwa języka haseł przedmiotowych (jhp) KABA tworzonego i stosowanego w tym katalogu.

2. Katalog NUKAT i języki hasel przedmiotowych

NUKAT to katalog centralny polskich bibliotek naukowych i akademickich tworzony metodą współkatalogowania. Zawartość katalogu NUKAT stanowią rekordy bibliograficzne oraz rekordy kartoteki hasel wzorcowych[2]. W katalogu centralnym współistnieją jhp KABA (słownik dostępny on-line: <http://www.nukat.edu.pl/katalog/>) i jhp Biblioteki Narodowej (BN) (<http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=19>). Hasła przedmiotowe są podstawowym źródłem informacji w bibliograficznych bazach danych[12].

Jhp KABA pozwala wyrazić treść dokumentu za pomocą słownictwa języka naturalnego. Dla wszystkich hasel przedmiotowych języka KABA tworzone są rekordy kartoteki hasel wzorcowych (khw). Rekord taki zawiera: ujednoliconą nazwę w języku polskim, ekwiwalenty nazwy w języku polskim oraz w języku francuskim i języku angielskim, relacje z innymi hasłami przedmiotowymi języka KABA, np. relacje nadrzędności, podrzędności, kojarzeniowe, zasady stosowania hasła, znaczenia terminu, odsyłacze orientacyjne uzupełniające, źródło pochodzenia hasła.

Analiza każdej pozycji zakończona ustaleniem hasel przedmiotowych potrzebnych do wyrażenia jej treści musi wiązać się z koniecznością sprawdzenia, czy w bazie khw KABA istnieją wszystkie wymagane hasła. Dopiero wtedy możliwe jest kopiowanie on-line odpowiednich rekordów hasel do macierzystej bazy danych i użycie w rekordzie bibliograficznym.

Brak w bazie języka KABA rekordu hasła wzorcowego przedmiotowego lub jakiegokolwiek jego elementu uniemożliwia wyrażenie treści książki w rekordzie bibliograficznym[8].

3. Analiza terminów z zakresu geomatyki

Do przedstawienia znaczenia i zależności wybranych terminów z zakresu geomatyki wykorzystano definicje zawarte w *Leksykonie geomatycznym*[5]. Przeanalizowano również występowanie tych terminów i ich definicji w katalogu NUKAT dostępnym na stronie internetowej <http://www.nukat.edu.pl>[7]. Zestawienie terminów zawiera Tabela 1.

Terminy geomatyka i geoinformatyka są synonimami. Nie wynika to wprost z porównania definicji zawartych w Tabeli 1, gdyż definicja geoinformatyki zawarta w *Leksykonie geomatycznym* podana jest w wąskim znaczeniu, ale jest to jednoznaczne po porównaniu z definicją zawartą w *Wikipedii*: *geoinformatyka (lub geomatyka) - dyscyplina naukowo-techniczna zajmująca się pozyskiwaniem, przetwarzaniem, analizowaniem i udostępnianiem informacji geograficznej. Na świecie znacznie bardziej rozpowszechniona jest nazwa geomatyka niż geoinformatyka. Termin geomatyka częściej występuje w obszarach wpływu języka angielskiego, a geoinformatyka w krajach języka niemieckiego*[6].

Porównanie definicji terminów geoinformacja, informacja geograficzna, informacja geoprzestrzenna, informacja przestrzenna wykazuje, że są to synonimy. Informacja ta jest informacją w sensie zdefiniowanym przez informatykę. Cechą wyróżniającą ją od innych rodzajów informacji jest to, że jest odniesiona do określonego miejsca względem Ziemi. Z tego powodu jej niezbędnymi atrybutami są dane określające położenie względem Ziemi wyrażone w układzie współrzędnych.

Tabela 1. Definicje terminów z zakresu geomatyki

Termin	Leksykon geomatyczny	Katalog NUKAT
geomatyka	Dyscyplina naukowo-techniczna zajmująca się pozyskiwaniem, analizowaniem, interpretowaniem, upowszechnianiem i praktycznym stosowaniem geoinformacji.	Dziedzina wiedzy (i technologii) zajmująca się problemami pozyskiwania, zbierania, utrzymywania, analizy, interpretacji, przesyłania i wykorzystywania informacji geoprzestrzennej (przestrzennej, geograficznej), czyli odniesionej do Ziemi.
geoinformatyka	Zastosowanie informatyki w naukach o Ziemi.	Odesłanie do terminu geomatyka.
geoinformacja	Informacja uzyskiwana na drodze interpretacji danych geoprzestrzennych (dotyczących obiektów przestrzennych powiązanych z powierzchnią Ziemi). Synonim i często używany skrót informacji geograficznej stosowany również dla podkreślenia interdyscyplinarnego charakteru tego terminu nieograniczającego się do geografii jako nauki.	brak terminu
informacja geograficzna	Informacja uzyskiwana w drodze interpretacji danych geograficznych (dotyczących obiektów geograficznych).	brak terminu
informacja geoprzestrzenna	Informacja uzyskiwana w drodze interpretacji danych geoprzestrzennych.	brak terminu
informacja przestrzenna	Informacja uzyskiwana w drodze interpretacji danych przestrzennych.	brak terminu
GIS (system informacji geograficznej)	System informacji przestrzennej dotyczący danych geograficznych. Termin ten w liczbie mnogiej systemy informacji geograficznej stosowany jest również jako nazwa dziedziny zajmującej się geoinformacją oraz metodami i technikami GIS.	GIS - w jhp KABA odesłanie do terminu systemy informacji geograficznej (brak definicji); w jhp BN występuje jako hasło przedmiotowe.

SIP (system informacji przestrzennej)	System pozyskiwania, gromadzenia, weryfikowania, integrowania, analizowania, transferowania i udostępniania danych przestrzennych, w szerokim rozumieniu obejmuje on metody, środki techniczne, w tym sprzęt i oprogramowanie, bazę danych przestrzennych, organizację, zasoby finansowe oraz ludzi zainteresowanych jego funkcjonowaniem.	SIP - w jhp KABA brak terminu; w jhp BN odesłanie do GIS. system informacji przestrzennej - w jhp KABA brak terminu; w jhp BN odesłanie do GIS.
system geoinformacyjny	System informacji przestrzennej dotyczący danych geoprzestrzennych.	brak terminu
system informacji o terenie	System informacji przestrzennej dotyczący danych o terenie.	brak terminu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Gaździcki, J. Internetowy leksykon geomatyczny*[5]; Katalog NUKAT[7]

Synonimami są również nazwy: GIS, system informacji geograficznej, SIP, system informacji przestrzennej, system geoinformacyjny, system informacji o terenie.

Związek geomatyki z GIS jest podstawowy - GIS jest narzędziem w aspekcie zastosowań geomatyki i jest obiektem studiów badawczych i projektowych w innych jej aspektach (teoretycznym, technicznym).

Analizowane terminy nie tylko istnieją w specjalistycznym języku geomatyki, ale są nazwami przedmiotów tych dokumentów. Przedmiot główny tekstu to przedmiot najistotniejszy, skupiający wokół siebie treść, ten, ze względu na który dokument w ogóle powstał. Istnieją też dokumenty o przedmiotach równorzędnych i należy umieć to odróżnić od sytuacji, gdy dokument ma jeden przedmiot główny, ale wiele przedmiotów przynależnych w krańcowym przypadku tworzących tzw. jedność przedmiotową dokumentu. W dokumentach licznie występują też przedmioty poboczne, czyli takie, które są omawiane przy okazji przedmiotu głównego, stanowią dla niego tło, uzupełnienie, wprowadzenie itp. Zadaniem opracowującego dokument jest wyszukać te przedmioty, ocenić ich znaczenie dla dokumentu, katalogu i potencjalnego użytkownika oraz odpowiednio je nazwać[15]. Występowanie terminów z zakresu geomatyki jako nazw przedmiotów dokumentów można wykazać na przykładach:

- Jerzy Gaździcki, *Systemy informacji przestrzennej* przedmiot główny systemy informacji przestrzennej,
- Janusz Kwiecień, *Systemy informacji geograficznej. Podstawy* - przedmiot główny systemy informacji geograficznej,
- Leszek Litwin, Grzegorz Myrda, *Systemy informacji geograficznej. Zarządzanie danymi przestrzennymi w GIS, SIP, SIT, LIS* - przedmiot główny systemy informacji geograficznej (GIS, SIP, systemy informacji przestrzennej),

- Piotr Werner, *Wprowadzenie do systemów geoinformacyjnych* - przedmiot główny systemy geoinformacyjne (systemy informacji geograficznej, GIS),
- Gottfried Konecny, *Geoinformation: remote sensing, photogrammetry and geographic information systems* - przedmiot główny geoinformacja,
- Barry F. Kavanagh, *Geomatics* - przedmiot główny geomatyka,
- Tomasz Szoplik, *Informacja przestrzenna w teledetekcji - podstawy fizyczne* - przedmioty równorzędne: informacja przestrzenna, teledetekcja,
- Grażyna Szpor, *Informacja w zagospodarowaniu przestrzennym. Zagadnienia administracyjnoprawne* - przedmioty równorzędne: informacja przestrzenna, zagospodarowanie terenu, informacja - prawo.

Analizując dokument, należy zwrócić też uwagę na jego formę, zarówno piśmienniczą, np. encyklopedia, słownik, jak i wydawniczą, np. czasopismo. Forma dokumentu jest przeważnie drugorzędnym pojęciem opisowym. Kiedy jednak w tekście występuje wielka liczba przedmiotów, które nie tworzą jedności, bądź treść dokumentu jest na tyle uniwersalna, że nie można jej określić „przedmiotowo”, albo zebrane teksty łączy jedynie wspólna forma piśmiennicza lub wydawnicza - forma staje się podstawą opisu przedmiotowego[15]. Przykład z zakresu geomatyki: Jerzy Gaździcki, *Leksykon geomatyczny*; zeszyty naukowe Roczniki geomatyki.

Analiza występowania terminów z zakresu geomatyki w katalogu NUKAT (Tabela 1) wykazuje:

- występowanie dwóch haseł przedmiotowych o temacie geomatyka i systemy informacji geograficznej,
- hasło geoinformatyka występuje jako odsyłacz hasła geomatyka i pozostaje z nim w relacji ekwiwalencji wyszukiwawczej,
- hasło GIS - w jhp KABA występuje jako ekwiwalent hasła systemy informacji geograficznej; w jhp BN występuje jako hasło przedmiotowe,
- hasło SIP - w jhp KABA brak tego hasła; w jhp BN występuje jako ekwiwalent hasła GIS,
- system informacji przestrzennej - w jhp KABA brak tego hasła, w jhp BN występuje jako ekwiwalent hasła GIS,
- brak hasła geoinformacja i jego synonimów: informacja geograficzna, informacja geoprzestrzenna, informacja przestrzenna,
- brak hasła system geoinformacyjny, system informacji o terenie - synonimów systemu informacji geograficznej (GIS).

4. Analiza występowania terminów z zakresu geomatyki w katalogach bibliotecznych

W Tabeli 2 przedstawiono wyniki wyszukiwań (wyrażone liczbą opisów bibliograficznych) terminów z zakresu geomatyki w dostępnych on-line katalogach haseł przedmiotowych bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych (stan na czerwiec 2006 r.).

Z wykazu 17 bibliotek podanych w załączniku do rozporządzenia[11] badaniami nie objęto FilMOTEKI Narodowej. Z badanych 16 bibliotek 9 uczestniczy w tworzeniu katalogu NUKAT i słownictwa jhp KABA.

W bibliotekach, które stosują jhp KABA, wynik wyszukiwania jest podobny. Wyszukane zostały opisy bibliograficzne dla haseł przedmiotowych geomatyka i systemy informacji

geograficznej. W tytułach wyszukanych opisów występują nie tylko te terminy, ale też np. systemy geoinformacyjne, systemy informacji przestrzennej, informacja przestrzenna. W katalogu Biblioteki Narodowej jako hasło przedmiotowe występuje geografia - informacja i GIS. Wyszukanie terminów geoinformacja, geoinformatyka, geomatyka, informacja geograficzna, informacja przestrzenna, systemy informacji geograficznej, systemy informacji przestrzennej jest możliwe jedynie według słów w tytule. W pozostałych bibliotekach (nieuczestniczących w tworzeniu katalogu NUKAT) hasłem przedmiotowym jest zazwyczaj GIS.

Tabela 2. Występowanie terminów jako haseł przedmiotowych z zakresu geomatyki i opisów bibliograficznych publikacji w katalogach bibliotecznych on-line

Termin Biblioteka	geografia – informacja	geoinformacja	geoinformatyka	geomatyka	GIS	informacja geograficzna	informacja przestrzenna	SIP	systemy informacji geograficznej	systemy informacji przestrzennej
Biblioteka Narodowa	4	-	-	-	58	-	-	+	-	-
Biblioteka Jagiellońska*	+	-	+	9	+	-	-	-	29	-
Biblioteka Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie*	+	-	+	9	+	-	-	-	15	-
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego*	-	-	+	8	+	-	-	-	41	-
Biblioteka Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu*	-	-	+	15	+	-	-	-	32	-
Biblioteka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu*	-	-	+	6	+	-	-	-	46	-
Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego*	+	-	+	15	+	-	-	-	55	-
Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego*	-	-	-	9	+	-	-	-	26	-
Biblioteka Śląska w Katowicach	-	-	-	-	28	-	-	-	-	-
Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy	-	-	-	0	39	-	-	6	-	-
Książnica Pomorska w Szczecinie	-	-	-	-	22	-	-	-	+	+
Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego*	-	-	+	13	+	-	-	-	40	-
Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*	+	-	+	5	+	-	-	-	15	-
Biblioteka Uniwersytetu Opolskiego	1	-	-	-	11	-	-	2	-	-
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Białymstoku ^x	-	-	-	-	26	-	-	-	-	-
Biblioteka Sejmowa w Warszawie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-

* biblioteki uczestniczące w tworzeniu katalogu NUKAT

^x obecnie Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

+ termin występuje w katalogu, ale odsyła do innego hasła

- termin nie występuje w katalogu

0 termin występuje w katalogu, ale brak opisów bibliograficznych publikacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie katalogów on-line bibliotek

Wyróżnia się hasła przedmiotowe proste i rozwinięte. Hasło przedmiotowe proste składa się tylko z tematu (ewentualnie z dopowiedzeniem). Przykładem hasła przedmiotowego prostego, składającego się tylko z tematu jest geomatyka, a z dopowiedzeniem - systemy informacji geograficznej. Hasło przedmiotowe rozwinięte składa się z tematu (ewentualnie z dopowiedzeniem) i co najmniej jednego określnika. Określniki dzielą się z punktu

widzenia ich łączliwości z tematami na: określniki swobodne (rzeczowe, geograficzne, chronologiczne, formy), które można łączyć z wieloma tematami, i określniki związane, które można łączyć z jednym lub kilkoma tematami[14], np.:

- dla tematu geomatyka
zarządzanie (określnik rzeczowy)
Polska (określnik geograficzny) - czasopisma (określnik formy)
podręczniki akademickie (określnik formy)
- dla tematu systemy informacji geograficznej
zadania i ćwiczenia (określnik rzeczowy)
studia i nauczanie (średnie) (określnik rzeczowy) - Polska (określnik geograficzny)
- 1990 (określnik chronologiczny)
podręczniki - CD-ROM (określnik formy).

Elementem języka KABA są dopowiedzenia, które stanowią integralną część tematu i/lub określnika. Służą przede wszystkim eliminowaniu wieloznaczności; czasami objaśniają temat, „dopełniają” jego treść, podają kontekst[15]. Na przykład systemy informacji geograficznej - studia i nauczanie (średnie), GRASS (system informacyjno-wyszukiwawczy). W słownikach języków haseł przedmiotowych, jak i w katalogach przedmiotowych, ważnym narzędziem organizującym informację i wspomagającym wyszukiwanie są odsyłacze. Każdy odsyłacz charakteryzuje się jedną z dwu następujących par cech: jest albo całkowity, albo uzupełniający oraz albo wyliczający, albo orientacyjny (tekstowy). Odsyłacze całkowite łączą wyrażenia z jakimiś powodów odrzucone, niez zaakceptowane do stosowania, „zakazane” z wyrażeniami (hasłami słownika, katalogu) przyjętymi, zaakceptowanymi do stosowania[15]. Na przykład:

- geomatyka - hasło odrzucone geoinformatyka
- systemy informacji geograficznej - hasło odrzucone GIS.

Odsyłacze uzupełniające łączą wyrażenia przyjęte, zaakceptowane do stosowania w słowniku, katalogu. Wyrażenia połączone odsyłaczem uzupełniającym pozostają względem siebie albo w związku hierarchicznym, albo kojarzeniowym[15]. Na przykład:

- geomatyka - geografia - systemy informacyjno-wyszukiwawcze (termin szerszy), systemy informacji geograficznej (termin węższy), fotogrametria, teledetekcja, zagospodarowanie terenu (terminy kojarzeniowe);
- systemy informacji geograficznej - geografia - systemy informacyjno-wyszukiwawcze (termin szerszy), GRASS (system informacyjno-wyszukiwawczy) (termin węższy), środowisko - ochrona - informatyka (termin kojarzeniowy).

5. Wnioski

Zagadnienia opracowania formalnego, jakkolwiek istotne, nie są najważniejsze z punktu widzenia jakości informacyjnej katalogu. O tej jakości decyduje opracowanie rzeczowe, a szczególnie opracowanie przedmiotowe. Nieskuteczne będą najbardziej wyrafinowane komputerowe techniki wyszukiwania informacji, jeżeli tej informacji nie będzie w bazie danych[4]. Sposób i efekty poszukiwań w katalogu rzeczowym zależą w znacznym stopniu od zastosowanego języka informacyjno-wyszukiwawczego.

W przyszłości jednym z kluczowych zadań bibliotek będzie udostępnienie podstawowego zestawu materiałów źródłowych dla danej dyscypliny[3]. Ze względu na dynamiczny rozwój technologii informacyjnych zadanie to jest obecnie łatwe do zrealizowania od strony technicznej, równocześnie trudne od strony merytorycznej. W poszczególnych dyscyplinach nauki zbiory takie są ustawicznie opracowywane. Twórcami powinni być specjaliści z danej dyscypliny, bowiem tworzenie rekordu hasła wzorcowego przedmiotowego wymaga dużego nakładu pracy i umiejętności.

Rozwój nauki pociąga za sobą konieczność stałego uzupełniania bazy języka KABA o rekordy haseł dla nowych terminów i proces ten będzie trwał nieustannie. Istotnym jest, że w tworzonym katalogu NUKAT występuje hasło przedmiotowe geomatyka, jako nazwa nowej, dynamicznie rozwijającej się dyscypliny naukowo-technicznej. Występuje również jako hasło przedmiotowe termin systemu informacji geograficznej, którego ekwiwalentem jest GIS. Brak jednak innego ekwiwalentu tego hasła, występującego bardzo często w tytułach i stanowiącego przedmiot dokumentów - systemy informacji przestrzennej (SIP), a także systemy geoinformacyjne, systemy informacji o terenie. Innym, wydaje się istotnym brakiem w katalogu jest termin geoinformacja i jego ekwiwalenty informacja geograficzna, informacja geoprzestrzenna, informacja przestrzenna. Geoinformacja jest terminem coraz częściej pojawiającym się w geomatyce. Występuje w nazwach kluczowych wydarzeń z zakresu geomatyki (konferencje, seminaria, warsztaty), pojawia się w określeniach innych terminów, jak np. społeczeństwo geoinformacyjne, i, co istotne, stanowi przedmiot dokumentów. Dlatego też być może należałoby rozważyć ewentualność wprowadzenia hasła geoinformacja (w relacji podrzędności do terminu geomatyka) i jej synonimów jako ekwiwalentów.

Bibliografia:

[1] BĄKOWSKA, E. Polskie bibliografie i informatory w Internecie. Spis baz tworzony w Bibliotece Jagiellońskiej. In *Biuletyn EBIB* [on-line]. 2005 nr 2 (63) [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/63/bakowska.php>.

[2] BURCHARD, M. Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny NUKAT a przemiany w bibliotekach. In GANINSKA, H. (red.) *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji. Działania i codzienność*. Tom 1. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej [on-line] 2005. [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ml.put.poznan.pl/2005/pdf/konf_2005_1.pdf.

[3] FERTACH, M. Zadania bibliotek w procesie kształcenia – źródła elektroniczne w dydaktyce. In GANINSKA, H. *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji. Działania i codzienność*. Tom 2. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej [on-line] 2005. [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ml.put.poznan.pl/2005/pdf/6_2.pdf.

[4] GAJKIEWICZ, J. Zmiany warsztatu pracy nauczyciela bibliotekarza w konsekwencji automatyzacji biblioteki szkolnej. In *Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Centrum informacyjne – przyszłością polskiej szkoły* [on-line] 2004. [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://biblioteka.oeiizk.waw.pl/referaty/gajkiewicz.html>.

[5] GAŹDZICKI, J. *Internetowy leksykon geomatyczny* [on-line]. Warszawa: Polskie Towarzystwo Informacji Przestrzennej, 2003 [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ptip.org.pl>.

[6] Geoinformatyka. In *Wikipedia. Wolna encyklopedia* [on-line]. [dostęp 20 czerwca 2006]. Tryb dostępu: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Geoinformatyka>.

[7] NUKAT. *Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny* [on-line]. Warszawa: Biblioteka Uniwersytecka, 2002 [dostęp 25 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nukat.edu.pl>.

[8] KRUSZYŃSKA, K. Oddział Opracowania Rzeczowego Zbiorów Biblioteki Głównej AGH. *Biuletyn Informacyjny Pracowników Akademii Górniczo-Hutniczej* [on-line]. 1999 nr 65 [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: http://www.agh.edu.pl/bip/65/15_65.htm.

[9] MICHALAK, J. Geomatyka (geoinformatyka) - czy nowa dyscyplina? In *Przegląd Geologiczny* [on-line]. 2000, vol. 48, nr 8 [dostęp 1 czerwca 2005]. Dostępny w World Wide Web: <http://netgis.geo.uw.edu.pl/geomatyka/index.shtml>.

[10] Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 maja 1999 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad ich przekazywania. DzU 1999, nr 50, poz. 513.

[11] Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad ich przekazywania. DzU 1997, nr 29, poz. 161.

[12] SERAFIN, M. Leksyka języka haseł przedmiotowych KABA i języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej z zakresu bibliotekoznawstwa. Studium analityczno-porównawcze. In *Biuletyn EBIB* [on-line]. 2005 nr 4 (65) [dostęp 1 czerwca 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/65/serafin.php>.

[13] Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych. DzU 1996, nr 152, poz. 72.

[14] WOŹNIAK-KASPEREK, J. *Tworzenie i stosowanie jhp KABA* [on-line]. [dostęp 10 sierpnia 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lis.uw.edu.pl/download/wozniak/4.pps>.

[15] WOŹNIAK-KASPEREK, J. *Wstęp do katalogowania przedmiotowego* [on-line]. [dostęp 10 sierpnia 2006]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lis.uw.edu.pl/download/wozniak/1.pps>.